

การจัดการเครือข่ายที่อยู่อาศัยริมคลองของกรุงเทพมหานคร: การศึกษาโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าว*

Residential Network Management Along the Canal of Bangkok: A Case Study of Baan Munkong Residential Development Project Along Lat Phrao Canal

¹สัจจา พุกสุขสกุล และ รวิภา ธรรมโชติ

¹Sajja Pooksooksakul and Rawipa Thammachot

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: 6019830019@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท รูปแบบและกระบวนการในการจัดการเครือข่ายของภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน ผ่านการจัดการแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าว ซึ่งเป็นโครงการที่ภาครัฐใช้แก้ปัญหาที่อยู่ยากซับซ้อน การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการ 3 กลุ่ม คือ 1) ภาครัฐ 2) ภาคประชาชน และ 3) ภาคเอกชน ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลแบบหลากหลายวิธี ได้แก่ วิธีสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ใช้วิธีคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 24 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก และแบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการตีความ

ผลการวิจัยพบว่า ภาครัฐต่างดำเนินการไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบของงาน มีการรวมกลุ่มทำงานประสานความร่วมมือ ทำให้เกิดเครือข่ายที่แข็งแกร่ง ทำหน้าที่มีเป้าหมายร่วมเดียวกัน ภาคประชาชนได้รวมตัวเจรจาต่อรองกับภาครัฐให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ภาคเอกชนเป็นส่วนสนับสนุนความสำเร็จในเชิงประจักษ์ นอกจากนี้พบว่า รูปแบบการจัดการเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จ คือ การใช้วิธีจัดการเครือข่ายแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วน ประกอบด้วย 1) ภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กรมธนารักษ์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร การประสานครหลวง การไฟฟ้านครหลวง สำนักการระบายน้ำ 2) ภาคประชาชน ได้แก่ กลุ่มผู้อาศัยในชุมชน และ 3) ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้รับเหมาก่อสร้าง สรุปว่า ความสำเร็จของโครงการช่วยให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น การดำเนินโครงการแบบความร่วมมือต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันของหลายภาคส่วนที่ต้องมีเป้าหมายร่วมกัน และต้องอาศัยความจริงจัง และการสร้างความไว้วางใจกัน

คำสำคัญ: การจัดการเครือข่าย; โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย; คลองลาดพร้าว

Abstract

The objective of this research article is to investigate the collaborative management of several sectors influencing the success of the Baan Munkong residential development project along the Lat Phrao Canal. It considers the roles, patterns, and processes of network management between the government, public, and private sectors in a project that was developed by the government to solve complicated problems. The study employs a qualitative research method. Key informants include 3 groups of project stakeholders, namely 1) government sector; 2) public sector; and 3) private sector. The data are collected by focus group discussion, in-depth interview, participant and non-participant observation. A sample group of 24 persons is chosen by purposive sampling. The tools used for data collection include in-depth interview form and interview form for focus group discussion. The obtained data are analyzed by inductive method, content analysis, and interpretation.

From the study, the findings reveal that the government sector operates in accordance with its responsibilities, with a coalition of working groups coordinating and cooperating to form a strong network with common goals. While the public sector gets together to negotiate with the government sector in order to obtain the desired goals, with the private sector empirically contributes to success. Moreover, an important factor contributing to the success of the project is collaborative network management, comprising: 1) Government sector, including Ministry of Social Development and Human Security, the Treasury Department, Community Organizations Development Institute, Bangkok district office, Metropolitan Waterworks Authority, Metropolitan Electricity Authority, and Drainage Bureau; 2) Public sector, including people living in the community; and 3) Private sector, including building contractor. To summarize, the success of this project improves the community's quality of life. The operation of a collaborative project is dependent on the integration of various sectors with common goals, sincerity, and trust.

Keywords: Network Management; Residential Development Project; Lat Phrao Canal

บทนำ

ในปัจจุบันกรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่ที่เผชิญต่อปัญหาสังคมที่กำลังดำเนินการแก้ไขต่อเนื่องหนึ่งในปัญหาสำคัญหลักที่รัฐบาลทุกยุคเข้ามาดำเนินการ คือ การแก้ไขปัญหามลพิษที่สาธารณะที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นหลังจากเกิดอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่ ในปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมารัฐบาลดำเนินการจัดการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาด้านการระบายน้ำในเขตพื้นที่เมือง และพบว่า สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากชุมชนที่รูกล้าที่ดินสาธารณะโดยเฉพาะบริเวณริมคลองหลักในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการกีดขวางทางระบายน้ำในเขตพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานครที่ไหลลงสู่ทะเลตามธรรมชาติ เกิดเป็นอุปสรรคและปัญหาการรูกล้าที่ดินริมคลอง ทำให้ลำคลองแคบลง การระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ขยะในลำคลองสะสมเพิ่มมากขึ้น ปัญหาน้ำเน่าเสีย การรูกล้าก่อสร้างบ้านและชุมชน ทำให้ภาครัฐไม่สามารถพัฒนาพื้นที่เพื่อก่อสร้างเขื่อนในการป้องกันปัญหาน้ำท่วมได้ และปัญหาการรูกล้าของชุมชน

ริมคลองมีแนวโน้มในการขยายตัวแออัดเพิ่มขึ้น จนมีผลกระทบทางด้านสังคมในด้านต่างๆ ที่แย่ง กลายเป็นปัญหาสาธารณสุขที่ยุ่ยากซับซ้อน (Wicked Problems) และสะสมเป็นเวลานานซึ่งยากต่อการแก้ไข รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีการทบทวนแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาการระบายน้ำและจัดการแก้ไขปัญหการรุกราน้ำที่สาธารณะไปพร้อมกัน ภายหลังกการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 โดยเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2557 หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้สั่งการให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดมาตรการจัดระเบียบเพื่อแก้ไขปัญหชุมชนแออัด รวมทั้งจัดหาที่อยู่อาศัยถาวรให้แก่ผู้รุกราน้ำตามโครงการพัฒนาพื้นที่ริมคลองลาดพร้าว โดยมีการแต่งตั้ง “คณะกรรมการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรุกราน้ำสาธารณะ” ให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรการจัดระเบียบเพื่อแก้ไขปัญหชุมชนแออัดและพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองและทางระบายน้ำ และในปี พ.ศ. 2558 คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) โดยมี พล.อ. ฉัตรชัย สาริกัลป์ยะ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ ได้อนุมัติงบประมาณ 2,400 ล้านบาท โดยมีชื่อโครงการว่า “โครงการก่อสร้างเขื่อนค.ส.ล. และประตูระบายน้ำคลองลาดพร้าวคลองบางบัว คลองถนน คลองสอง และคลองบางซื่อ” เพื่อให้กรุงเทพมหานครเร่งดำเนินการสร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วมบริเวณคลองลาดพร้าว จึงได้เริ่มดำเนินการโครงการในปี พ.ศ. 2559 ในเบื้องต้นของการดำเนินโครงการที่จะย้ายชุมชนออกจากแนวคลองนั้น นับตั้งแต่หลังเกิดอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่ ในปี พ.ศ. 2554 นั้นพบว่า ปัญหาไม่ได้ถูกแก้ไขอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ แม้ว่ารัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหานี้มาโดยตลอด โดยในวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2555 คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลสมัยนั้นได้มีมติเห็นชอบข้อเสนอการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรุกราน้ำสาธารณะ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) โดยให้กระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานครร่วมกันดำเนินการตามกฎหมายกับผู้บุกรุกราน้ำสาธารณะ รวมทั้งไม่ออกใบอนุญาตให้กับอาคารสิ่งปลูกสร้างที่กำลังจะดำเนินการทุกประเภทที่ตรวจสอบว่ามีการบุกรุกราน้ำสาธารณะ เพื่อหยุดการขยายตัวของสิ่งก่อสร้างริมน้ำ โดยใช้มาตรการทางกฎหมายและมอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาจัดหาที่พักอาศัยถาวรให้กับผู้บุกรุก แต่กลับได้มีการต่อต้านและพบข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคเกิดขึ้น จนกระทั่งในวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง (พ.ศ. 2559-2561) ตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคงโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) โดยเป็นการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินการภาครัฐจากที่เน้นการใช้มาตรการทางกฎหมายมาเป็นแนวทางที่ใช้การเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเป็นที่มาของโครงการบ้านมั่นคงริมคลอง ซึ่งเป็นการหาทางออกร่วมกันโดยมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และในปี พ.ศ. 2563 รัฐบาลได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรุกราน้ำสาธารณะ” ซึ่งมีพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานโดยมอบหมายให้กรุงเทพมหานครรับผิดชอบในการสร้างเขื่อน และให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. จัดทำแผนงานพัฒนาที่อยู่อาศัยรองรับประชาชนที่ต้องรื้อย้ายออกจากแนวคลองและแนวเขื่อน (Community Organizations Development Institute, 2022) และจัดการประชุมเพื่อติดตามเร่งรัดงานเป็นระยะๆ

ด้วยการรุกราน้ำสาธารณะและเกิดเป็นชุมชนแออัดที่มีสภาพเสื่อมโทรม และมีแนวโน้มการขยายตัวรุกราน้ำในลำน้ำมากขึ้น ประกอบกับภาครัฐในอดีตใช้มาตรการไล่อุชุมชนริมลำน้ำสาธารณะทำให้เกิดการเผชิญหน้าและการต่อต้านจากประชาชนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ อีกทั้งการพัฒนาที่อยู่อาศัยใหม่

ให้กับประชาชนที่รูกล้ำยังมีข้อจำกัดทางกฎหมายหลายประการ ทั้งกฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง อีกทั้งโครงการมีหลายภาคส่วนเกี่ยวข้องและมีผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่ายทำให้การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาไม่สามารถบรรลุผลลัพท์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่กลับมีปัญหาใหม่เกิดขึ้นและใช้เวลายาวนานในการดำเนินการ (Peters, 2017) รวมถึงผู้ที่มีส่วนได้เสียได้หลายฝ่ายมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อหาทางต่อรองเจรจากับภาครัฐฯ ด้วยวิธีการต่างๆ ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นยิ่งยากต่อการแก้ไขและมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ในการดำเนินงานโครงการ ด้วยเหตุดังกล่าว คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงใช้อำนาจตามมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร-ไทย พุทธศักราช 2557 ออกคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 9/2560 เรื่อง การดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าวเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกลำน้ำสาธารณะ โดยในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ได้มีการยกเว้นการบังคับใช้กฎกระทรวงและข้อบัญญัติควบคุมอาคาร และกฎกระทรวงผังเมืองรวม นอกจากนี้ มีการนำกฎกระทรวงว่าด้วยการยกเว้นผ่อนผัน หรือกำหนดเงื่อนไขในการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารสำหรับอาคารในโครงการที่รัฐจัดให้มีหรือพัฒนาเพื่อเป็นที่อยู่สำหรับผู้มีรายได้น้อย พ.ศ. 2554 มาใช้บังคับกับการก่อสร้างอาคารโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยดังกล่าว และยังผลให้การดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยได้รับยกเว้นการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้วย (The Association of Siamese Architect Under Royal Patronage, 2022) เมื่อภาครัฐสามารถแก้ไขปัญหาข้อจำกัดด้านกฎหมายได้แล้ว การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าวเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกลำน้ำสาธารณะ จึงได้มีการดำเนินการในรูปแบบการจัดการเครือข่าย (Network Governance) และส่งต่อไปยังการดำเนินการจัดการแบบร่วมมือร่วมกัน (Bevir, 2011) เพื่อการแก้ปัญหาความซับซ้อนด้วยการเชื่อมโยงและพึ่งพากันผ่านเครือข่ายแบบร่วมมือที่บูรณาการในการแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าการแก้ปัญหาด้วยระบบโครงสร้างระบบราชการแบบลำดับชั้น (Kapucu, 2014)

จากการที่ภาครัฐได้เปลี่ยนแนวทางและมาตรการในการจัดการแก้ไขปัญหาสาธารณะโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้เสียมากขึ้น จึงทำให้เกิดการบริหารจัดการของภาครัฐในรูปแบบใหม่ ที่มีลักษณะเป็นแนวราบมากขึ้นโดยใช้ความสัมพันธ์ในลักษณะของเครือข่ายเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ รูปแบบของความสัมพันธ์จะเป็นรูปแบบของการพึ่งพาอาศัยกันแบบทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ จะต้องอาศัยการจัดการเครือข่ายโดยต้องมีหลักการ ข้อตกลง และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในทุกระดับ ระหว่าง คนกับคน คนกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และในระดับเครือข่ายกับเครือข่าย ซึ่งความสัมพันธ์จะเป็นไปในเชิงของการแลกเปลี่ยนความรู้จากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งรูปแบบการประสานงานที่โยงโยการทำงานของกลุ่มคนหรือกลุ่มองค์การที่มีลักษณะหลากหลาย ในการประสานงานทำงานร่วมกันจากกลุ่มคนหรือองค์การที่มีความหลากหลายทั้งในด้านความต้องการ วิธีการ และเป้าหมายที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้มีอุปสรรคยากต่อการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ (Nimpanich, and Ungkulwongwatana, N.D.) นอกจากนี้ Bevir (2013) ยังเน้นย้ำถึงบทบาทของเครือข่ายทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในกระบวนการกำกับดูแล เครือข่ายเป็นส่วนที่สำคัญของการกำกับดูแลที่ซึ่งตัวแสดงทำงานร่วมกัน เสร็จต่อรอง และใช้อิทธิพลในลักษณะกระจาย โดยเน้นความสำคัญของการทำความเข้าใจ และสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อผลการกำกับดูแล

เนื่องจากภาครัฐตระหนักถึงผลกระทบต่อปัญหาสาธารณะที่มักเป็นปัญหาที่ต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขและต้องระดมทรัพยากรเป็นจำนวนมาก เทคนิคความเชี่ยวชาญไม่สามารถแก้ปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนได้ เพราะเป็นปัญหาที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured) ปัญหาที่ท้าทาย (Contested) ปัญหาที่ควบคุมไม่ได้ (Unruly) หรือปัญหาที่คลุมเครือ (Fuzzy) ด้วยการที่ปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนมีความเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนและมีผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ทำให้การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา

เหล่านั้นไม่สามารถบรรลุผลลัพธ์ตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ (Head, 2022) ดังนั้นจึงต้องระดมหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักการระบายน้ำ และสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร กรมธนารักษ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนโครงการในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งรูปแบบการจัดการเครือข่ายเป็นองค์ประกอบปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งซึ่งช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ ซึ่ง Bevir (2010) ได้อธิบายแนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบเครือข่าย (Networks Governance) ว่าเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วยแนวทาง ได้แก่ ด้านรัฐกำกับหรือรัฐจัดระเบียบ คือ ปรับเปลี่ยนบทบาทของรัฐจากแต่เดิมที่มีลักษณะรัฐควบคุมไปสู่รัฐที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนานโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยอาศัยหน่วยงานหรือภาคส่วนต่างๆ ของรัฐ รวมถึงการมอบอำนาจความรับผิดชอบและความเป็นอิสระในการตัดสินใจเพื่อสร้างความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน โดยภาครัฐทำหน้าที่กำกับด้วยกฎระเบียบ ข้อบังคับ มีการสร้างความร่วมมือในการทำงานการสร้างทีมงาน การสร้างภาวะผู้นำ การเจรจาต่อรอง และการประนีประนอม ซึ่งล้วนเป็นกลยุทธ์ของการจัดการเครือข่ายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

จากการศึกษารูปแบบการบริหารงานภาครัฐเดิมที่มีสายการบังคับบัญชาแบบมีลำดับชั้นพบว่า เป็นวิธีการบริหารงานที่ไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายและก่อให้เกิดคุณค่าสาธารณะ (Public Value) ได้ เนื่องจากสังคมมีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับแนวทางการบริหารแบบใหม่ที่ทำให้ดำเนินการนโยบายการจัดการในลักษณะของการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ที่เปลี่ยนจากรูปแบบการปกครองด้วยนโยบายในแนวดิ่ง (Vertical) ที่เน้นลำดับชั้นการบังคับบัญชา การรวมศูนย์อำนาจ มีกฎระเบียบแบบราชการ ไปสู่นโยบายในแนวนอน (Horizontal Government) ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายที่เท่าเทียมกัน มีการกระจายอำนาจ และเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ ลงพื้นที่ร่วมกันเพื่อดำเนินการในการแสวงหาทางออก ร่วมกันและมีความยืดหยุ่นเพื่อความสอดคล้องกับประเด็นปัญหามากขึ้น (Bevir, 2011) โดยเสนอแนวคิดการจัดการปกครอง (Governance) ตามรูปแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้ภาครัฐ เอกชน และประชาชน เข้ามาพูดคุยปรึกษาหารือกัน กำหนดนโยบาย เน้นการประสานงานระหว่างตัวแสดงนโยบายที่มาร่วม ทำให้การดำเนินโครงการฯ และการแก้ไขปัญหาในโครงการสามารถขับเคลื่อนไปสู่แนวทางเดียวกันได้ (Sirrot, 2014) รูปแบบทฤษฎีเครือข่ายนโยบาย (Policy Network Theory) เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลกับหน่วยงานทางสังคมอื่น เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ รวมถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการกำหนดนโยบายที่มีความซับซ้อน (Enroth, 2011) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเครือข่ายที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ จำเป็นจะต้องมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน สมาชิกในเครือข่ายทำงานร่วมกันโดยมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองและไม่ละเมิดกฎเกณฑ์การทำงานของหน่วยงานอื่น

ในการศึกษาเรื่องความซับซ้อนและเครือข่าย (Complexity and Networks) พบว่า เครือข่ายประกอบด้วยตัวแสดงที่หลากหลายจำนวนมาก แต่ละตัวแสดงนั้นมีความเชื่อมโยงและพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Kapucu, 2014) นอกจากนี้ Intaprom (2022) ยังได้อธิบายถึง กลยุทธ์การบริหารและการพัฒนาเครือข่ายนโยบายสาธารณะ ที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีของเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย 16 ด้าน ดังนี้ 1) การสร้างกฎกติกา และบรรทัดฐานของเครือข่าย 2) โครงสร้างเครือข่าย 3) การมีส่วนร่วม 4) การสร้างความร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน 5) การสร้างปฏิสัมพันธ์ของเครือข่าย 6) การเสริมสร้างศักยภาพของเครือข่าย 7) การบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น 8) การบริหารและการจัดการทรัพยากร 9) การสร้างอัตลักษณ์และเป้าหมายของเครือข่ายให้ชัดเจน 10) การสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจ 11) ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ 12) การแลกเปลี่ยน

ความรู้และข้อมูลข่าวสาร 13) การสร้างความผูกพันและความรับผิดชอบ 14) การติดตามประเมินผล 15) การสนับสนุนส่งเสริมจากภาครัฐและการเมือง และ 16) การคัดเลือกสมาชิกของเครือข่าย

จากการนำเสนอสภาพปัญหาในการดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าว เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกลำน้ำสาธารณะข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเพื่อศึกษาบทบาทในการจัดการเครือข่ายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน และเพื่อศึกษากระบวนการจัดการเครือข่าย และรูปแบบการจัดการเครือข่ายผ่านการจัดการแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วน ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงชุมชนริมคลองลาดพร้าวเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกลำน้ำสาธารณะนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการโครงการฯ สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการจัดการนโยบายสาธารณะและโครงการของภาครัฐที่ประสบปัญหาอุปสรรคที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการเครือข่ายริมคลองของกรุงเทพมหานคร : การศึกษาโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าวของภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน
2. เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดการเครือข่ายริมคลองของกรุงเทพมหานครผ่านการจัดการแบบร่วมมือหลายภาคส่วนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 รูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อน โดยทำการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสารข้อมูล และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจอย่างละเอียด เพื่อสร้างแนวคำถามเชิงคุณภาพ ตลอดจนถึงศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และเตรียมอุปกรณ์สำหรับบันทึกข้อมูล เตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ในการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 พื้นที่การวิจัย ผู้วิจัยทำการเลือกพื้นที่การวิจัย โดยใช้เกณฑ์การเลือกพื้นที่ชุมชนจากลักษณะชุมชนที่มีความใกล้เคียงกัน ทั้งทางด้านกายภาพ เขตปกครอง และช่วงเวลาในการเข้าร่วมโครงการ โดยเลือกจากชุมชนริมคลองลาดพร้าวในเขตห้วยขวาง คือ 1) ชุมชนริมคลองลาดพร้าว-ประชาอุทิศ และ 2) ชุมชนหลังสามคมไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ติดกันและเข้าร่วมโครงการในระยะแรกของการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการบ้านมั่นคงริมคลองที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึก โดยประชากร (Population) ในการวิจัย คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับโครงการบ้านมั่นคงริมคลอง แบ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3 ภาคส่วน ได้แก่ 1) หน่วยงานในภาครัฐบาล 2) ภาคประชาชนที่เป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนริมคลองลาดพร้าว และ 3) ภาคเอกชน ผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวมตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวนทั้งสิ้น 24 คน ได้แก่

3.1 ตัวอย่างประชากรในภาครัฐฯ คัดเลือกตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการฯ จำนวนทั้งสิ้น 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน ผู้บริหารระดับสูงกรมธนารักษ์ จำนวน 2 คน ผู้บริหารระดับสูงและเจ้าหน้าที่โครงการประสานหน่วยงาน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) จำนวน 2 คน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน ผู้บริหารระดับสูงการไฟฟ้านครหลวง จำนวน 1 คน ผู้บริหารระดับสูงการประปานครหลวง จำนวน 1 คน และผู้อำนวยการเขต

ในพื้นที่ชุมชนที่ตั้งอยู่ จำนวน 1 คน

3.2 ตัวอย่างประชากรในภาคประชาชน คัดเลือกตัวอย่างจากจำนวนสองชุมชนที่ดำเนินโครงการ บ้านมั่นคงริมคลองที่เข้าร่วมโครงการในเขตห้วยขวาง ได้แก่ ชุมชนริมคลองลาดพร้าว-ประชาอุทิศ และชุมชนหลังสมาคมไทย-ญี่ปุ่น เกณฑ์ในการคัดเลือกจากตำแหน่งที่ตั้งชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน โดยกำหนดเกณฑ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในชุมชน ได้แก่ ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชน และสมาชิกที่อยู่อาศัยในชุมชน 20 ปีขึ้นไป รวมทั้งสิ้นจำนวน 13 คน ประกอบด้วย ประธานชุมชนจากชุมชนทั้งสองจำนวน 2 คน และกรรมการชุมชนจากชุมชนทั้ง จำนวน 7 คน และสมาชิกในชุมชนทั้งสอง จำนวน 4 คน

3.3 ตัวอย่างประชากรในภาคเอกชน โดยคัดเลือกผู้รับจ้างเอกชนที่เกี่ยวข้องกับทั้ง 2 ชุมชน คือ ผู้รับจ้างที่ดำเนินการก่อสร้างงานอาคาร (งานก่อสร้างบ้าน) รวมทั้งสิ้น จำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือการวิจัย 1) แนวคำถามเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง แนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ เช่น ชื่อ-นามสกุล, อายุ, ระดับการศึกษา, ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน/หน่วยงาน, หน่วยงานที่สังกัด เป็นต้น ส่วนที่สอง แนวคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในโครงการ ส่วนที่สาม แนวคำถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเครือข่ายที่ใช้ดำเนินการ และส่วนที่สี่ แนวคำถามการใช้รูปแบบการจัดการเครือข่ายผ่านการจัดการแบบร่วมมือหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกลำน้ำสาธารณะ 2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลในช่วงปี 2565 และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ผู้วิจัยเข้าไปร่วมการประชุมของชุมชน โดยสังเกตทั้งบุคคล สถานที่ กิจกรรม และบริบทต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น โดยใช้เวลาเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ และเมษายน 2566

ขั้นตอนที่ 5 วิธีการเก็บข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพหลายรูปแบบร่วมกัน คือ 1) ศึกษาจากหนังสือ ตำรา เอกสารข้อมูล และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 2) ใช้วิธีสัมภาษณ์ทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือสัมภาษณ์แบบเข้มข้น (Intensive Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 ภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured Interview) เป็นคำถามแบบปลายเปิด วิธีการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มในภาคประชาชนจากตัวอย่างทั้งสองชุมชน จำนวน 2 กลุ่ม 3) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation)

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) และใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive Analysis) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์โดยการตีความ (interpretation) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่บันทึกไว้ โดยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในภาพรวมผ่านกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบการวิเคราะห์เพื่อสรุปผลและนำมาตีความผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา (Phosita, 2004)

ผลการวิจัย

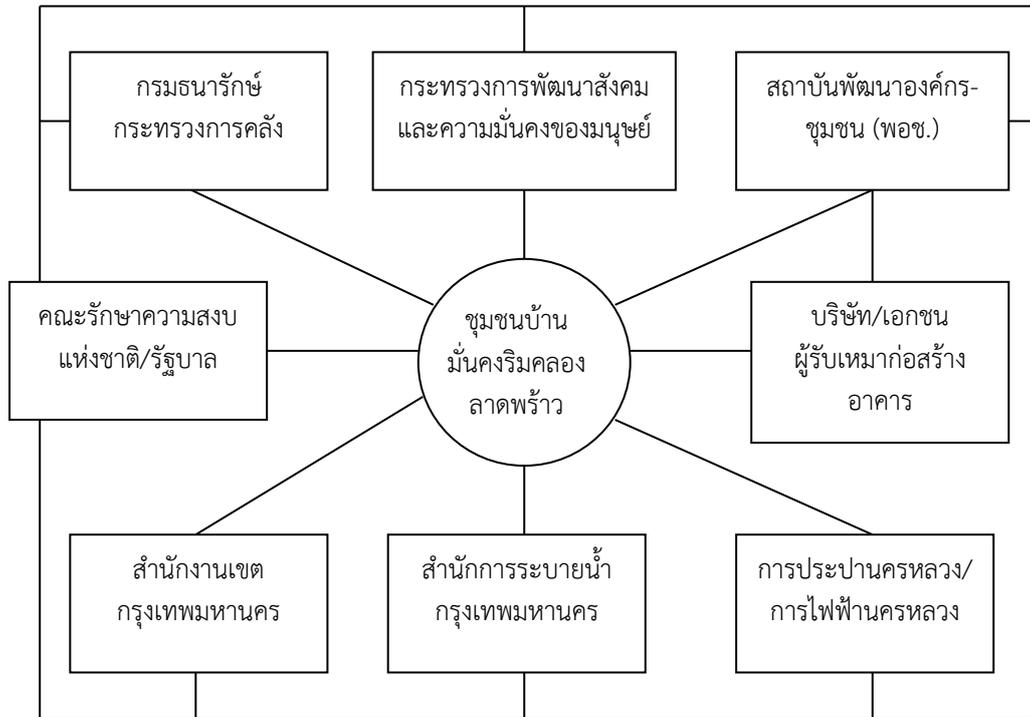
วัตถุประสงค์ที่ 1 ด้านบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ จากการเก็บข้อมูลตัวอย่างและวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา บทบาทในการจัดการเครือข่ายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในกลุ่มภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนในโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงชุมชนริมคลองลาดพร้าว เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกลำน้ำสาธารณะ พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่างดำเนินการไปตามหน้าที่รับผิดชอบตามขอบเขตงานและหน้าที่ของหน่วยงาน ยกตัวอย่างเช่น

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มอบหมายให้หน่วยงานในกำกับ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อดำเนินการสนับสนุนด้วยกระบวนการให้ชาวชุมชนรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายเพื่อดำเนินการ มีการรับฟัง และแก้ไขปัญหาร่วมกัน ตลอดจนสนับสนุนเรื่องการขอสินเชื่อและจัดสรรงบประมาณด้านสาธารณูปโภค โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีบทบาทช่วยสนับสนุนในการให้แนวทางดำเนินการ ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ ส่วนบทบาทของกรมธนารักษ์ ในฐานะเจ้าของสิทธิในที่ดินก่อสร้างบ้าน ทำหน้าที่ดูแลเรื่องการทำสัญญาเช่า รายละเอียดการเช่า การสนับสนุนแบบในการก่อสร้างบ้าน และการยื่นขออนุญาตต่อหน่วยงานท้องถิ่น/เขต เมื่อปลูกสร้างเสร็จแล้ว ซึ่งกรมธนารักษ์จะทำหน้าที่ในการบริหารสัญญา โดยอยู่ในรูปแบบการทำสัญญาต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายของชาวชุมชนที่จัดตั้งขึ้น ส่วนบทบาทของสำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร พบว่า ดำเนินการตามเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในคลองลาดพร้าว โดยจัดการเรื่องปัญหาการบุกรุกที่ลำน้ำริมคลองที่กีดขวางทางระบายน้ำ และดำเนินการตามภารกิจในการบริหารสัญญาการก่อสร้างเขื่อนตามแผนการดำเนินงานในพื้นที่เขต ซึ่งมีการบริหารจัดการเครือข่ายด้วยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนพื้นที่ก่อสร้าง สำนักงานโยธาธิการ สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร กรมธนารักษ์ เจ้าของพื้นที่ บทบาทของสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเจ้าของเขตพื้นที่ในการก่อสร้างโครงการ จะต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานเครือข่ายอื่นๆ ที่อยู่ใกล้กับภายใต้การดูแลของรัฐบาล เช่น กรมธนารักษ์ สถาบันพัฒนาชุมชน องค์การพัฒนาชุมชน (พอช.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ในการศึกษาบทบาทการจัดการเครือข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่า หน่วยงานในรูปแบบเครือข่ายทุกฝ่ายที่เข้ามาร่วมกันทำงานในโครงการบ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าว ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายภาคประชาชน ต่างมีความตระหนักถึงเป้าหมายเดียวกัน ต่างมีการรวมกลุ่มกันและใช้รูปแบบความเป็นเครือข่ายเพื่อการทำงาน พร้อมทั้งจะประสานงานร่วมมือกัน ทำให้เป็นรูปแบบเครือข่ายในการจัดการที่แข็งแกร่ง และเครือข่ายทุกฝ่ายทุกภาคส่วนที่ร่วมดำเนินการต่างทราบถึงหน้าที่ของตนเอง และมีเป้าหมายเพื่อการดำเนินงานที่ต้องการบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ในการสนับสนุนให้โครงการประสบผลสำเร็จ ชาวชุมชนมีที่อยู่อาศัยสร้างใหม่ในพื้นที่เดิมและย้ายออกจากพื้นที่รูก้างบางส่วนตามที่ได้เจรจาตกลงร่วมกัน เพื่อให้การสร้างเขื่อนคอนกรีตป้องกันน้ำท่วมดำเนินการได้สำเร็จ ซึ่งสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งซึ่งช่วยให้การทำงานในโครงการบ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าวนี้ประสบความสำเร็จ โดยบทบาทของภาครัฐจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและเป็นพี่เลี้ยง ในขณะที่บทบาทของชุมชนโดยผู้นำชุมชนจะมีบทบาทในการขับเคลื่อนโครงการ และดูแลช่วยเหลือสมาชิกของชุมชน ส่วนสมาชิกชุมชนสามารถมีส่วนร่วมโดยตรงได้หรือผ่านตัวแทนชุมชนที่ร่วมกันกำหนด และภาคเอกชนจะมีบทบาทที่ทำให้ข้อตกลง เป้าหมายร่วม และวัตถุประสงค์ของโครงการ สามารถเห็นเป็นรูปธรรมในเชิงประจักษ์ได้ สำหรับรูปแบบความร่วมมือที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นแนวราบ โดยเป็นลักษณะประนีประนอม มีการเจรจาต่อรองหาข้อยุติร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยผ่านกระบวนการจัดการแบบร่วมมือแบบหลายกันภาคส่วน เช่น การที่ภาครัฐยกเลิก หรือยกเว้นการใช้กฎหมายที่เป็นอุปสรรค ภาคประชาชนพร้อมที่จะเข้าร่วมตามที่ได้ตกลงไว้

วัตถุประสงค์ที่ 2 ด้านรูปแบบและกระบวนการจัดการเครือข่ายที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ จากการศึกษา รูปแบบและกระบวนการในการจัดการเครือข่ายในโครงการ พบว่า มีรูปแบบการจัดการเครือข่ายผ่านการจัดการแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วนตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จนถึงดำเนินการดำเนินงานโครงการในช่วงปลายทาง ยกตัวอย่างเครือข่ายภาครัฐ ได้แก่ คณะรักษา-ความสงบแห่งชาติ (คสช.) กระทรวง

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมธนารักษ์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน การประสานครหลวง การไฟฟ้านครหลวง สำนักงานระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ภาคเอกชน ได้แก่ เอกชนผู้รับเหมาก่อสร้างบ้าน เครือข่ายภาคประชาชน ได้แก่ กลุ่มผู้อาศัยในชุมชน ประชานชุมชน และ กรรมการของชุมชน (ดู Picture 1)

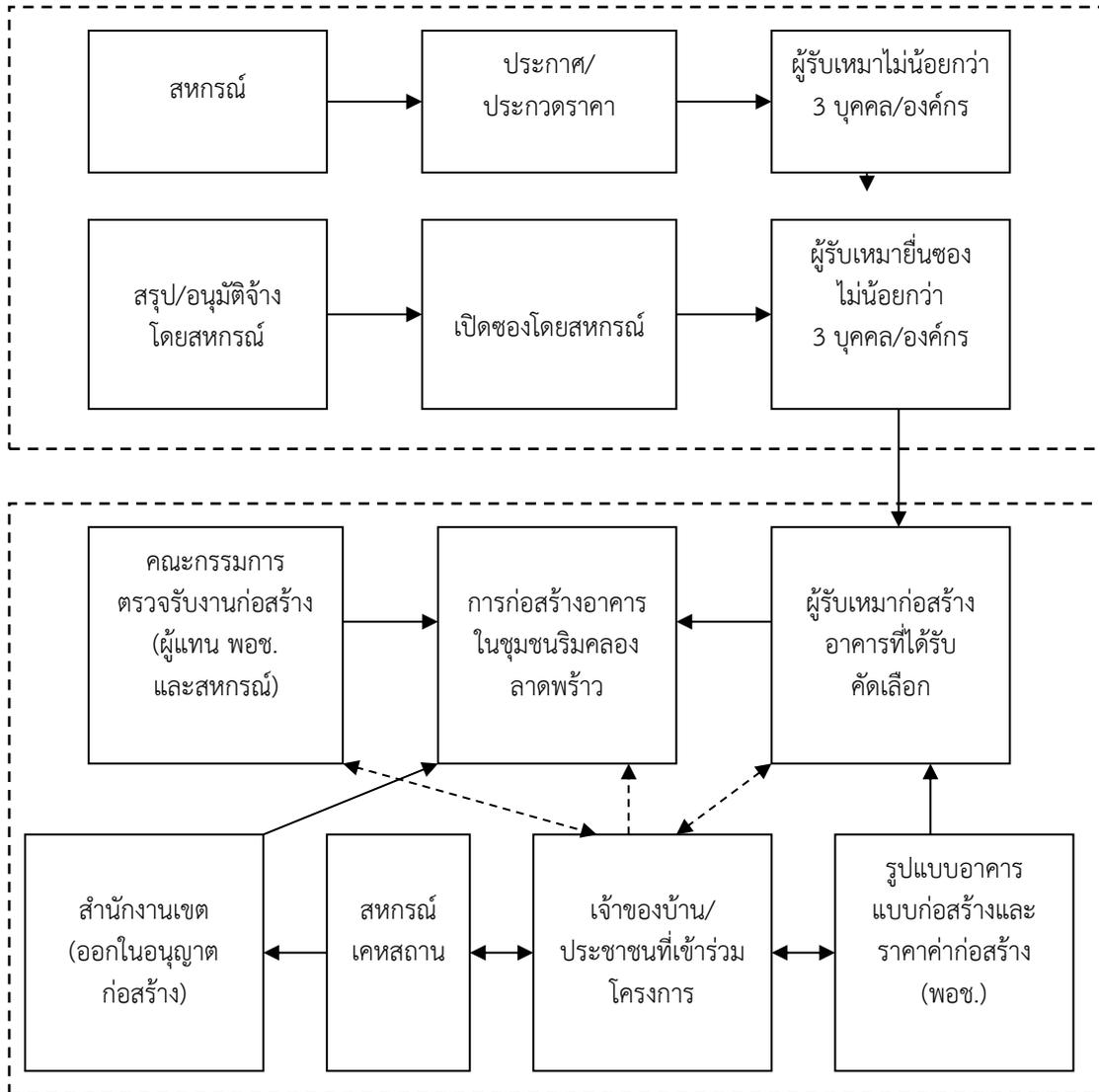

Picture 1: Network Governance Through the Collaborative Governance of the Munkong Housing Development Project in the Canal-Side of Klong Lat Phrao

จากการศึกษาสรุปได้ว่าโครงการฯ ประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยการจัดการเครือข่ายผ่านการจัดการแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วน (Collaborative Governance Model) ได้แก่ ภาคประชาชน ภาครัฐบาล และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ รวมถึงภาคเอกชน โดยนับตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการฯ โดยหน่วยงานเครือข่ายภาครัฐทุกฝ่ายที่ลงพื้นที่ดำเนินการ ต่างพร้อมสนับสนุนในหลักการและรับนโยบายแนวทางในการดำเนินงานจากภาครัฐบาลที่มีนายกรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานดำเนินงานโครงการ และคอยกำกับติดตามผล โดยรัฐบาลมีแนวทางดำเนินโครงการภายใต้รูปแบบการขอความร่วมมือโดยใช้วิธีการเจรจา พูดคุย ประนีประนอม สร้างและแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในการสร้างความร่วมมือแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการ โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนในพื้นที่เพื่อปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน ซึ่งแต่ละหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องยึดนโยบายเดียวกัน ประเมินจากรูปแบบการลงพื้นที่แต่ละครั้ง มีการนัดหมายเพื่อประสานงานกัน และลงพื้นที่ด้วยกันหลายหน่วยงานแบบบูรณาการ นอกจากนี้ พบว่าทุกหน่วยงานในกำกับของรัฐต่างรับนโยบายและมีเป้าหมายชัดเจนในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนั้น แนวทางการจัดการความร่วมมือในการดำเนินโครงการจึงต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันของหลายฝ่ายหลายหน่วยงานที่ต้องมีเป้าหมายร่วมกันตรงกัน และที่สำคัญต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน มีความจริงใจในการให้ข้อมูล มีความพร้อมในการช่วยเหลือ และการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้นต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในโครงการร่วมกัน เพื่อให้โครงการ

ประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ จากข้อมูลวิเคราะห์และสรุปแนวทางในการดำเนินการโครงการภายใต้การจัดการเครือข่ายแบบบูรณาการ และเพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสร้างประโยชน์สูงสุดต่อโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงตามนโยบายของภาครัฐ จึงได้ให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการในการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยถาวร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อภาคประชาชน ซึ่งจะมีการบูรณาการในการก่อสร้างระหว่าง ภาครัฐ ภาคประชาชน และเอกชน โดยประชาชนที่เป็นสมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนทั้งชุมชน จะได้รับสิทธิในการสร้างที่อยู่อาศัยถาวรโดยมีมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ รองรับทั้งในด้านสิทธิการเช่าที่ดินราชพัสดุจากกรมธนารักษ์ และการช่วยเหลือด้านการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยถาวรที่เป็นมาตรการช่วยเหลือด้านการเงินในรูปแบบ 1) งบอุดหนุน ได้แก่ งบพัฒนาระบบสาธารณูปโภคงบอุดหนุนที่อยู่อาศัย และงบช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ และ 2) งบสินเชื่อเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยโดยดำเนินการผ่านสหกรณ์เคหสถานที่ภาคประชาชนเป็นสมาชิกอยู่ โดยมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นผู้กำกับดูแล โดยในขั้นตอนการสร้างอาคารที่พักอาศัยถาวรนั้น ประชาชนที่เป็นเจ้าของอาคารจะมีส่วนร่วมในการคัดเลือกรูปแบบอาคารร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐ (พอช.) ตามที่ได้ตกลงร่วมกันและตามศักยภาพในการผ่อนชำระเงินกู้ของภาคประชาชนที่เป็นเจ้าของอาคารดังกล่าว และดำเนินการควบคุมการดำเนินการเสร็จสามารถเข้าพักอาศัยผ่านเครือข่ายของชุมชนที่ได้จัดตั้งขึ้นในรูปแบบสหกรณ์เคหสถาน (ดู Picture ที่ 2) รวมถึงการที่ภาครัฐจัดหาระบบสาธารณูปโภคที่ได้มาตรฐานรองรับการอยู่อาศัยที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีอีกด้วย

**ขั้นตอนการคัดเลือกผู้รับเหมาสร้างอาคารที่พักอาศัย
(เอกชน และภาคประชาชน โดยมีภาครัฐให้ความช่วยเหลือ)**

**ขั้นตอนการสร้างอาคารที่พักอาศัย
(ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน)**

Picture 2: The Process of Network Governance Through the Collaborative Governance of the Munkong Housing Development Project in the Canal-Side of Klong Lat Phrao. Network Governance Through the Collaborative Governance of the Munkong Housing Development Project in The Canal-Side of Klong Lat Phrao

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า บทบาท รูปแบบและกระบวนการในการจัดการเครือข่ายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน ผ่านการจัดการแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าว มีสิ่งที่สำคัญที่มีผลต่อการดำเนินการ คือ ความไว้วางใจ (trust) โดยเฉพาะภาคประชาชนที่เฝ้าสังเกตการดำเนินงานของภาครัฐที่ประกอบด้วยหลายภาคส่วนซึ่งมีข้อจำกัดของหน่วยงานที่แตกต่างกันไป หากสามารถดำเนินการในทิศทางเดียวกันและรักษาคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้กับภาคประชาชนจะส่งผลทางบวกต่อโครงการ ส่วนในด้านการจัดการกับปัญหาอุปสรรค หากสามารถดำเนินการได้รวดเร็วก็จะส่งผลเช่นเดียวกัน รวมถึงการแก้ไข ยกเว้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ

โดยภาครัฐในส่วนอำนาจหน้าที่กำกับบังคับบัญชาหน่วยงานประจำ หากมีการติดตามผล และร่วมแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างและมีเป้าหมายร่วมกัน จะทำให้โครงการสามารถดำเนินต่อไปได้รวดเร็วและประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ในภาคประชาชนพบว่าภาวะผู้นำของชุมชนที่เข้มแข็งสามารถผลักดันความสำเร็จของชุมชน และส่งผลต่อความเห็นร่วมกันของสมาชิกชุมชนที่เป็นเอกฉันท์ และยังก่อให้เกิดความร่วมมือของสมาชิกทั้งที่เป็นแบบทางการและแบบไม่เป็นทางการ มีผลต่อโครงการให้ประสบความสำเร็จได้รวดเร็วขึ้น

ในส่วนภาคเอกชน จะเป็นแรงเสริมให้ภาคประชาชนและภาครัฐเห็นเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม (สิ่งก่อสร้าง) สามารถสร้างแรงจูงใจในการดำเนินการของโครงการต่อผู้ไม่เข้าร่วมโครงการ และเป็นแนวทางต่อการจัดการนโยบายสาธารณะและโครงการอื่นในลักษณะเดียวกันในอนาคต

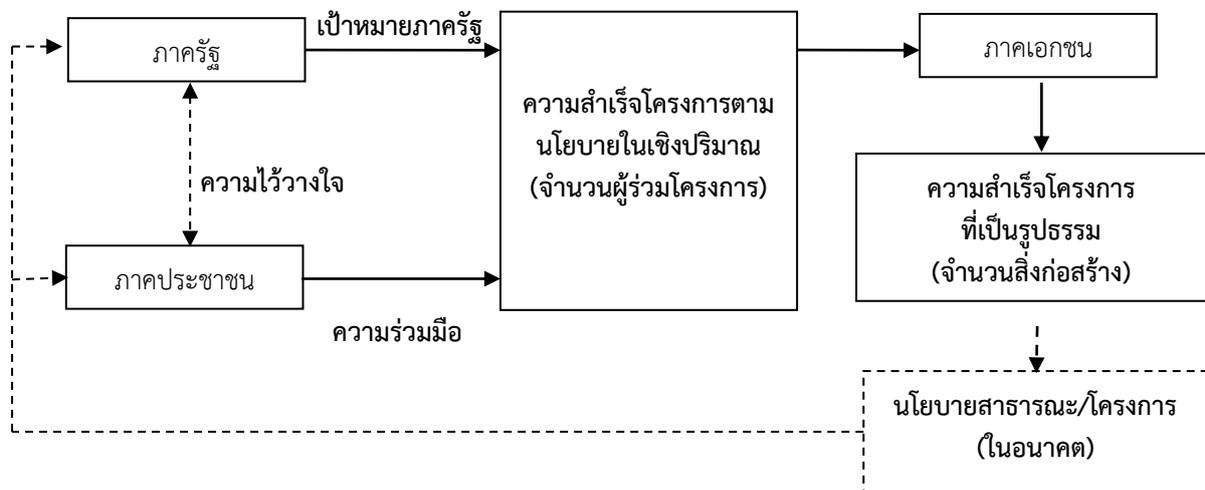

Figure 1: The New Body of Knowledge

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 1 พบว่า บทบาทการจัดการเครือข่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ พบว่า หน่วยงานในเครือข่ายทุกฝ่ายที่เข้ามาร่วมกันทำงาน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายภาคประชาชน ต่างตระหนักถึงเป้าหมายเดียวกัน มีการรวมกลุ่มกันและใช้รูปแบบความเป็นเครือข่ายเพื่อการทำงาน และพร้อมที่จะประสานงานร่วมมือกัน ทำให้เป็นรูปแบบเครือข่ายในการจัดการที่แข็งแกร่ง ทั้งนี้ ภาคส่วนต่างๆ ที่ดำเนินการในเครือข่ายจะมีเป้าหมาย อุดมการณ์ ค่านิยมที่สอดคล้องกัน และเครือข่าย

ทุกฝ่ายที่ร่วมดำเนินการต่างทราบถึงหน้าที่ของตนเอง และมีเป้าหมายเพื่อการดำเนินงานเดียวกัน ในการสนับสนุนให้โครงการประสบผลสำเร็จ ชาวชุมชนมีที่อยู่อาศัยที่สร้างใหม่ในพื้นที่เดิมและย้ายออกจากพื้นที่รูก้ำตามที่ได้เจรจาตกลงไว้ เพื่อให้การสร้างเขื่อนคอนกรีตดำเนินการได้ ซึ่งสรุปได้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่ง ที่ช่วยให้การทำงานในโครงการฯ นี้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ Enroth (2011) ที่อธิบายรูปแบบทฤษฎี เครือข่ายนโยบาย (Policy Network Theory) ว่าเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐบาล กับหน่วยงานอื่น เพื่อวิเคราะห์มุมมองเกี่ยวกับหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ รวมถึงกลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการกำหนดนโยบายที่มีความซับซ้อน และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบเครือข่าย (Networks Governance) จะมุ่งเน้นไปที่บทบาทของเครือข่ายของตัวแสดง ที่มีส่วนร่วมในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติจริงและกระบวนการนโยบายสาธารณะของภาครัฐ ด้วย (Klijn & Koppenjan, 2015) และผลการวิจัยยังพบอีกว่า บทบาทของภาครัฐได้สนับสนุนผู้นำชุมชนและ กรรมการของชุมชน รวมถึงสมาชิกของชุมชนให้มีศักยภาพและความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Yokee, and Sahapattana (2021) ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นเชิงเสนอแนะต่อการดำเนินการที่สำเร็จ และล้มเหลวของโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง ดังนี้ 1) หน่วยงานกำกับควบคุมต้องติดตาม ความก้าวหน้าของโครงการอย่างต่อเนื่อง 2) เสริมสร้างทักษะและภาวะผู้นำให้แก่ผู้นำชุมชน 3) เสริมสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องดำเนินการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มที่และดำเนินการภายในกรอบเวลาที่วางแผนร่วมกัน และ 5) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนเรื่องต่างๆ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 2 พบว่า รูปแบบและกระบวนการจัดการเครือข่ายของทุกฝ่ายที่เข้ามา ร่วมกันทำงานในโครงการบ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าว ทั้งเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน ต่างมีความตระหนักถึงเป้าหมายเดียวกัน มีการรวมกลุ่มกันและใช้รูปแบบเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนการทำงาน โดยแต่ละเครือข่ายต่างมีความพร้อมที่จะประสานงานร่วมมือกัน ทำให้เกิดเป็น รูปแบบเครือข่ายในการดำเนินโครงการที่แข็งแกร่ง และเครือข่ายทุกฝ่ายทุกภาคส่วนที่ร่วมดำเนินการ ต่างทราบหน้าที่ของตนเอง และมีเป้าหมายเพื่อการดำเนินงานที่ต้องการบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ในการ สนับสนุนให้โครงการประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับ Sangsri (2009) ที่อธิบายว่า รูปแบบดำเนินการเครือข่าย จะต้องมียุทธศาสตร์ ชัดเจน และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในทุกระดับระหว่างคนกับคน คนกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และในระดับเครือข่ายกับเครือข่าย ซึ่งความสัมพันธ์จะเป็นไปเชิงของการแลกเปลี่ยนความรู้จากหน่วยงาน ต่างๆ ทั้งนี้ บทบาทของผู้นำและการเรียนรู้ของสมาชิกในเครือข่ายก็มีส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของ เครือข่าย ภายในเครือข่ายต่างๆ ที่มาร่วมกันดำเนินโครงการฯ นี้จนประสบความสำเร็จ มีลักษณะของ ความสัมพันธ์ในรูปแบบพึ่งพาอาศัยกัน อาจเป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการ ในที่นี้คือ ปัญหาการรูก้ำ ที่ดินริมน้ำคลองลาดพร้าว โดยตั้งแต่เริ่มประชุมโครงการภาครัฐฯ เจ้าของโครงการตระหนักดีว่าหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งไม่อาจดำเนินการให้โครงการนี้ประสบผลสำเร็จได้โดยลำพัง จึงเสนอให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในรูปแบบการจัดการเครือข่าย ซึ่งเครือข่ายมีความจำเป็นต้องอาศัยการจัดการอย่างมีระบบ ด้วย

รูปแบบการจัดการเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งซึ่งช่วยให้การทำงานในโครงการบ้านมั่นคงริมคลอง ลาดพร้าวนี้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ Bevir (2010) ที่อธิบายแนวคิดการจัดการปกครองในรูปแบบ เครือข่าย (Networks Governance) ว่าเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นความสำคัญไปที่การบริหารจัดการภาครัฐ ในรูปแบบเครือข่าย และช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ได้แก่ ด้านรัฐกำกับหรือรัฐจัดระเบียบ คือ ปรับเปลี่ยนบทบาทรัฐควบคุมไปสู่รัฐที่มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา นโยบายให้บรรลุ

วัตถุประสงค์โดยอาศัยหน่วยงานหรือภาคส่วนต่างๆ ของรัฐ รวมถึงการมอบอำนาจความรับผิดชอบและความเป็นอิสระในการตัดสินใจบริหารจัดการ เพื่อสร้างความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานโดยภาครัฐจะทำหน้าที่เพียงกำกับด้วยกฎระเบียบ ข้อบังคับ และตรวจสอบภายใต้ขอบเขตกฎหมาย ซึ่งพบว่ารูปแบบรัฐกำกับนี้ในโครงการได้นำมาใช้ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ดูแลกำกับการทำงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ในการลงพื้นที่ และมีการสร้างความร่วมมือในการทำงาน (Collaboration Network) ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์และสร้างแนวร่วมเชิงนโยบายเพื่อการบริหารจัดการเครือข่าย และการสร้างความไว้วางใจซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากจะทำให้มีลักษณะการทำงานแบบบูรณาการ มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จ มีการสร้างทีมงานเนื่องจากการทำงานเป็นทีมและการสร้างความสัมพันธ์ของการทำงานร่วมกันภายใต้นโยบายเดียวกันจะนำไปสู่ความสำเร็จทางการจัดการนโยบายสาธารณะ และพบว่า การสร้างภาวะผู้นำด้านการเจรจาต่อรอง การประนีประนอมเป็นกลยุทธ์สำคัญของการจัดการเครือข่าย

การดำเนินโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าวนี้ เป็นโครงการที่รับนโยบายสาธารณะมาจากมติของรัฐบาลในการแก้ปัญหาการบุกรุกที่ดินบริเวณริมคลองลาดพร้าวของชุมชน ซึ่งเป็นพื้นที่ปัญหาที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ด้วยสถานการณ์ความรุนแรงและสภาพแวดล้อมของพื้นที่เป็นตัวบังคับให้ภาครัฐต้องพึ่งพาความสามารถจากหน่วยงานอื่นในการบริหารเชิงนโยบาย สอดคล้องกับ Goldsmith and Eggers (2009) ที่อธิบายว่า รูปแบบการบริหารงานภาครัฐที่ยืดสายการบังคับบัญชาแบบมีลำดับชั้นในแบบดั้งเดิมนั้นเป็นวิธีการบริหารงานที่ไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายและก่อให้เกิดคุณค่าสาธารณะ (Public Value) ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้ การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบของเครือข่าย จึงเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับและเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับแนวคิดของ Bevir (2011) ที่เสนอแนะนโยบายการจัดการในลักษณะของการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ที่เปลี่ยนจากรูปแบบการปกครองด้วยนโยบายในแนวตั้ง (Vertical) ที่เน้นลำดับชั้นการบังคับบัญชา การรวมศูนย์อำนาจ กฎระเบียบ และมีความเป็นราชการสูงไปสู่นโยบายในแนวราบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายที่เท่าเทียมกัน มีการกระจายอำนาจ และเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ ที่ลงพื้นที่ร่วมกันดำเนินการเพื่อแสวงหาทางออกร่วมกันและมีความยืดหยุ่นเพื่อสอดรับกับประเด็นปัญหาที่มากขึ้น และสอดคล้องกับ Sirorot (2014) อธิบายแนวคิดการบริหารจัดการปกครองว่า เป็นแนวคิดใหม่เพื่อการปกครองที่เปิดโอกาสให้ภาครัฐ เอกชน ประชาชน เข้ามาพูดคุยปรึกษาหารือกัน และมีการกำหนดนโยบายแบบแนวนอน เน้นการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เข้าร่วม ทำให้การแก้ไขปัญหาในโครงการสามารถขับเคลื่อนไปสู่แนวทางเดียวกันได้ และรูปแบบในการทำงานภายใต้โครงการ ฯ นี้ ยังพบว่า ต้องใช้รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่าย และการจัดการเครือข่ายแบบความร่วมมือในหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินโครงการสำเร็จเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับ Jansiri (2015) ที่ได้ศึกษาพบว่า การจัดการเครือข่ายมีความสำคัญในกระบวนการสาธารณะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนา นโยบายสาธารณะ ซึ่งจำแนกประเภท 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) เครือข่ายภาครัฐ (Intergovernmental networks) หมายถึง เครือข่ายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กรที่เป็นภาครัฐเท่านั้น โดยมีการสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพาอาศัยกัน ในทรัพยากรและศักยภาพที่แตกต่างกัน และสร้างความเชื่อใจกันในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ของนโยบาย และ 2) เครือข่ายนโยบาย (Policy networks) หมายถึง เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่มีความแตกต่างกัน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นองค์กรภาครัฐเท่านั้น แต่เป็นความเชื่อมโยงกันขององค์กรที่หลากหลาย และสอดคล้องกับ Tantrajin (2020) ที่พบว่า แนวทางการบริหารในรูปแบบ Collaborative governance จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมอย่างมากที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในสังคม

สรุป

จากการศึกษาบทบาทในการจัดการเครือข่ายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย บ้านมั่นคงริมคลองลาดพร้าว ทั้งตัวแทนในกลุ่มภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีรูปแบบการรวมกลุ่มกันเพื่อการดำเนินงานแบบบูรณาการ โดยใช้รูปแบบความเป็นเครือข่ายเพื่อการทำงานและขับเคลื่อนโครงการให้สำเร็จ โดยประสานงานร่วมมือกันก่อให้เกิดการทำงานแบบเครือข่ายบูรณาการองค์การที่แข็งแกร่ง และเครือข่ายทุกฝ่ายต่างทราบบทบาทและหน้าที่ของตนเอง และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และมีเป้าหมายเพื่อการดำเนินงานเดียวกัน คือ ต้องการให้โครงการฯ นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเป็นรูปธรรม และมีความพึงพอใจทุกฝ่าย สร้างแนวทางที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินการในลักษณะรูปแบบนี้ สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเครือข่ายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยให้การดำเนินโครงการฯ ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้พบว่า มีกระบวนการจัดการเครือข่ายผ่านการจัดการแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วนที่นำมาใช้ มีหน่วยงานร่วมกันดำเนินงานทั้งเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ส่งผลต่อความสำเร็จในโครงการฯ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยผลักดันให้โครงการประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ พบว่า ในการศึกษากระบวนการจัดการเครือข่ายผ่านการจัดการแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วนที่นำมาใช้นี้ มีหน่วยงานร่วมกันดำเนินงานทั้งเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ส่งผลต่อความสำเร็จในโครงการฯ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยผลักดันให้โครงการประสบความสำเร็จ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐทั้งหมดจำเป็นต้องประสานการทำงานร่วมกันในแนวราบให้มากขึ้น ข้อจำกัดและกฎเกณฑ์ของแต่ละหน่วยงานที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานต้องปรับแก้ไขให้ลดลงมากที่สุด และดำเนินการตามข้อตกลงร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดความล่าช้าความซับซ้อนในการดำเนินการที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของโครงการลง เพื่อสร้างความไว้วางใจให้แก่ภาคประชาชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการนี้ และสร้างความมั่นใจต่อการดำเนินการทำให้การดำเนินการโครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาในการจัดการเครือข่ายที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าวของกรุงเทพมหานครนี้มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยนี้แนะนำให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นหัวข้อที่สามารถพัฒนาต่อยอดงานวิจัยนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยเครือข่าย ดังนี้

2.1 การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการภายในเครือข่ายภาครัฐ เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ในการบูรณาการทำงานระหว่างหน่วยงานของภาครัฐต่างๆ ที่มีข้อจำกัดภายใต้กฎระเบียบเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนภายใต้กรอบเวลาที่กำหนดร่วมกัน และการสร้างความเชื่อมั่นต่อเครือข่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2.2 การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการภายในเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน กลุ่ม และเครือข่ายภาคประชาชน ที่มีความต้องการที่หลากหลายทั้งต่อตนเองและกลุ่ม เพื่อสร้างเงื่อนไข ข้อเรียกร้อง และการเจรจาต่อรองที่ประสบความสำเร็จภายใต้กระบวนการที่เหมาะสมและเป็นประชาธิปไตย

References

- Bevir, M. (2010). *Democratic Governance*. New Jersey: Princeton University Press.
- _____. (2011). *The Sage Handbook of Governance*. London: Sage.
- _____. (2013). *A Theory of Governance*. California: University of California Press.
- Community Organizations Development Institute (Public Organization). (2022). *New Home-
New Life of the Community Along the Klong Lat Phrao-Prem Prachakorn*. Retrieved
September 25, 2022, from <https://web.codi.or.th/20210716-25758>
- Enroth, H. (2011). *Policy Network Theory*. London: The Sage Handbook of Governance.
- Goldsmith, S., & Eggers, W. D. (2009). *Governing by Network: The New Shape of the Public
Sector* (Tingsapat and Pramotethana, Translator). Bangkok: Expernet Press.
- Head, B. W. (2022). *Wicked Problems in Public Policy Understanding and Responding to
Complex Challenges*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Intaprom, W. (2022). *Administration and Development of Public Policy Networks*. (2nd ed.).
Bangkok: Naphatcopy.
- Jansiri, N. (2015). Network Governance in Public Policy Processes. *Walailak Abode of Culture
Journal*, 15(1), 145-153.
- Kapucu, N. (2014). Collaborative Governance and Disaster Recovery: The National Disaster
Recovery Framework (NDRF) in the US. In *Disaster Recovery* (pp. 41-59). Tokyo: Springer.
- Klijn, E. H., & Koppenjan, J. (2015). *Governance Networks in the Public Sector*. London:
Routledge Publisher.
- Nimpanich, C., & Ungkulwongwatana, U. (N.D.). *Public Administration in the 21st Century
Network Administration and Cooperative Administration*.
- Peters, B. G. (2017). What Is so Wicked about Wicked Problems?: A Conceptual Analysis and a
Research Program. *Policy and Society*, 36(3), 385-396.
- Phosita, C. (2004). *The Science and Art of Qualitative Research*. Bangkok: Institute for Population
and Social Research, Mahidol University.
- Sirorot, P. (2014). Government Management and Public Policy. *Journal of Politics and Governance*,
4(2), 1-12.
- Tantrajin, P. (2020). Review Article Collaborative Governance: Factors Affecting Its Formation
and Implementations. *Burapha Journal of Political Economy*, 8(1), 139 - 162.
- The Association of Siamese Architect under Royal Patronage. (2022). *Building Control Law*.
Retrieved September 25, 2022, from <https://asa.or.th/laws>
- Yokee, M., & Sahapattana, P. (2021). Policy Successes and Failures: “Waterside Housing
Development Project”. *NRRU Community Research Journal*, 15(4), 13-27.